

Elmin Nemət oğlu MUSTAFAYEV
Qərbi Kaspi Universiteti
E-mail: elminmustafayev281@gmail.com

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BANKLARIN FƏALİYYƏTİNİN HÜQUQİ TƏNZİMLƏNMƏSİ MEXANİZMİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ MƏSƏLƏLƏRİ

Xülasə

Azərbaycan Respublikasında bankların fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi köhnəlmiş qanunvericiliyə diqqət yetirən, nəzarət çərçivələrini təkmilləşdirən, korporativ idarəetməni gücləndirən və istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsini təşviq edən çoxşaxəli yanaşma tələb edir. Tənzimləyici bazaları modernləşdirməklə, texnoloji irəliləyişləri əhatə etməklə, maliyyə inklüzivliyini təşviq etməklə və tənzimləyici orqanlar arasında koordinasiyanı gücləndirməklə Azərbaycan daha möhkəm, əhatəli və səmərəli bank sistemi qura bilər. Davamlı uyğunlaşma və qabaqçılıq tədbirlər bank sektorunda inkişaf edən çağırışlara və imkanlara cavab vermək üçün vacibdir. Azərbaycan Respublikasında bankların fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi, iqtisadi artımın stimullaşdırılması, istehlakçıların müdafiəsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: Hüquqi tənzimləmə, Maliyyə, İqtisadi artım, Korporativ, Bank sektoru

JEL: G21; Q01; Q56

UOT: 336.7: 338.24

DOI: <https://doi.org/10.54414/JUNS7176>

Giriş

Azərbaycan Respublikasında bankların fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi məsələləri, ölkənin maliyyə sisteminin sabitliyinin və səmərəliliyinin artırılması məqsədini daşıyır. Bu istiqamətdə bir neçə əsas sahədə islahatlar və təkmilləşdirmə tədbirləri həyata keçirilmişdir. Qlobal maliyyə böhranı Azərbaycanın maliyyə sistemində psixoloji təsir göstərərək, ölkənin maliyyə institutlarını öz siyasətlərini yenidən nəzərdən keçirməyə vadar edib. Sərt xarici iqlimə baxmayaraq, Azərbaycanın bank sektoru yaranan problemlər qarşısında dayanıqlılıq nümayiş etdirib.

Ölkəmizin bazar münasibətləri obyektiv şəkildə iqtisadi tənzimləmə sistemlərinin bütün sahələrinə yiyələnmək yolu ilə idarə olunur. Bazar iqtisadiyyatında iqtisadi proseslərin nizamsızlığı ilə bağlı narahatlıqlara baxmayaraq, səmərəliliyə və davamlılığa təsir edən bütün əsas əlaqələrə nəzarət edilir.

Müasir iqtisadi əlaqələr dövründə Azərbaycan iqtisadiyyatının qarşısında duran ən mühüm vəzifə makroiqtisadi sabitlik göstəricilərinin

yüksək səviyyədə saxlanılması və yeni bazar qarşılıqlı əlaqələrinin qurulması məqsədilə bu göstəricilərin inkişaf etdirilməsidir. Zəifləməmək üçün müvafiq siyasətlərin həyata keçirilməsi məsələsidir.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı həyata keçirdiyi müxtəlif əməliyyatlar və siyasət tədbirləri ilə iqtisadi böhranların qarşısının alınmasında və iqtisadi inkişafın təşviqində mühüm rol oynayır. Və bunun üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirilir.

Əsas hissə

Azərbaycan Respublikasında bankların fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi məsələləri.

Hüquqi və normativ bazanın təkmilləşdirilməsi üçün bəzi əsas məsələlər və tövsiyələr bunlardır:

1. Normativ bazanın modernləşdirilməsi

Köhnəlmiş Qanunvericilik: Bəzi bank qanunları və qaydaları köhnəlmiş və qabaqcıl beynəlxalq təcrübələrə uyğunlaşdırılmamış ola bilər.

Mürəkkəb Qaydalar: Həddindən artıq mürəkkəb tənzimləmə tələbləri banklar üçün uyğunluq çətinliklərinə səbəb ola bilər.

Qanunvericiliyə Baxış və Yenilik: Mövcud bank qanunları və qaydalarına hərtərəfli baxış keçirin ki, onların müasir olması və Basel III kimi beynəlxalq standartlara uyğun olması.

Qaydaların sadələşdirilməsi: Bankların uyğunluq yükünü azaldaraq onları daha aydın və sadə etmək üçün tənzimləyici tələbləri sadələşdirin.

2. Nəzarət Çərçivəsinin Gücləndirilməsi

Məhdud Nəzarət Bacarığı: Mərkəzi bank məhdud resurslar və ya təcrübə səbəbindən bütün maliyyə institutlarına adekvat nəzarət etməkdə çətinliklərlə üzləşə bilər.

Reaktiv Nəzarət: Nəzarət fəaliyyətləri maliyyə sisteminə artıq təsir etdikdən sonra problemləri həll etməklə proaktivdən daha reaktiv ola bilər.

Bacarıqların Artırılması: Nəzarət heyətinin bacarıq və biliklərini artırmaq üçün təlim və bacarıqların artırılması proqramlarına investisiya qoyun.

Risk Əsaslı Nəzarət: Riskləri reaktiv yox, proaktiv şəkildə müəyyən etməyə və azaltmağa yönəlmiş riskə əsaslanan nəzarət yanaşmasını həyata keçirin.

3. Korporativ İdarəetmənin Təkmilləşdirilməsi

Zəif Korporativ İdarəetmə: Qeyri-adekvat korporativ idarəetmə çərçivələri zəif idarəetmə təcrübələrinə və maliyyə qeyri-sabitliyi riskinin artmasına səbəb ola bilər.[8]

Şəffaflıq və Hesabatlılıq: Bank əməliyyatlarında şəffaflığın və hesabatlılığın olmaması maraqlı tərəflərin etibarını sarsıda bilər.[2]

İdarəetmə Standartları: İdarə Heyətinin tərkibinə, risklərin idarə edilməsinə və daxili nəzarətə dair tələblər daxil olmaqla, banklar üçün möhkəm korporativ idarəetmə standartlarını müəyyən edin və tətbiq edin.

Şəffaflıq Təşəbbüsləri: Təkmil açıqlama tələbləri və müntəzəm hesabatlar vasitəsilə daha çox şəffaflıq və hesabatlılığı təşviq edin.

4. İstehlakçıların Hüquqlarının Müdafiəsinin Təkmilləşdirilməsi

İstehlakçı Şikayətləri: İstehlakçılar banklarla mübahisələrin həllində çətinliklərlə üzləşə, narazılıq və inamsızlığa səbəb ola bilər.

İnformasiya Asimmetriyası: İstehlakçılar çox vaxt maliyyə məhsulları və xidmətləri haqqında əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək üçün kifayət qədər məlumatdan məhrumdurlar.

Mübahisələrin həlli mexanizmləri: Müstəqil ombudsmanın yaradılması kimi istehlakçıların şikayət və mübahisələrinin həlli mexanizmlərinin gücləndirilməsi.

Maliyyə Savadlılığı Proqramları: İstehlakçılar bank məhsulları və xidmətləri haqqında məarifləndirmək, onlara daha yaxşı məlumatlı qərarlar qəbul etmələrinə kömək etmək üçün maliyyə savadlılığı proqramlarını həyata keçirin.

5. Texnoloji və Kibertəhlükəsizlik Problemlərinin Həlli

Sürətli Texnoloji Dəyişiklik: Bank sektorunda texnoloji innovasiyaların sürətli tempi tənzimləmə imkanlarını üstələyə bilər.

Kibertəhlükəsizlik Təhdidləri: Bank xidmətlərinin rəqəmsallaşdırılmasının artması kibertəhlükələr və məlumatların pozulması riskini artırır.

Tənzimləmə Uyğunlaşması: Fintech və rəqəmsal bankçılıq da daxil olmaqla, bank sektorunda texnoloji irəliləyişlərlə ayaqlaşmaq üçün tənzimləyici çərçivələri davamlı olaraq yeniləyin.

Kibertəhlükəsizlik Standartları: Banklar üçün kibertəhlükəsizlikdən qorunmaq üçün ciddi kibertəhlükəsizlik standartları və təlimatları hazırlayın və tətbiq edin.

6. Maliyyə İnküzivliyinin Təşviqi

Bank xidmətlərinə çıxış: Əhəlinin, xüsusən də kənd yerlərində olan seqmentlərin bank xidmətlərinə çıxışı məhdud ola bilər.

İnküziv Siyasətlər: Mövcud tənzimləyici çərçivələr kifayət qədər xidmət göstərilməyən əhəlinin ehtiyaclarına tam cavab verməyə bilər.

Filialların Genişlənməsi Təşviqləri: Bankların filial şəbəkələrini genişləndirmək və xidmət göstərilməyən ərazilərdə xidmətlər təklif etmək üçün stimullar təmin edin.

İnküziv Maliyyə Məhsulları: Bankları aşağı gəlirli və kənd əhalisinin ehtiyaclarına uyğunlaşdırılmış maliyyə məhsulları hazırlamağa və təklif etməyə təşviq edin.[5]

Çirkli pulların yuyulmasına qarşı mübarizə (AML) və terrorizmin maliyyələşdirilməsinə qarşı (CTF) tədbirlərin gücləndirilməsi

Uyğunluq Yüku: Banklar AML və CTF qaydalarına, xüsusən də məhdud resursları olan kiçik

qurumlara riayət etməkdə əhəmiyyətli çətinliklərlə üzləşə bilər.

İnkişaf edən təhlükələr: Çirklə pulların yuyulması və terrorizmin maliyyələşdirilməsi üsulları davamlı olaraq inkişaf edir və daimi sayıqlıq tələb edir.

Texnologiya İntegrasiyası: AML və CTF uyğunluğunu və monitorinqini təkmilləşdirmək üçün maşın öyrənməsi və AI kimi qabaqcıl texnologiyalardan istifadə edin.

Birgə səylər: AML və CTF səylərinin effektivliyini artırmaq üçün banklar, tənzimləyicilər və hüquq-mühafizə orqanları arasında əməkdaşlığı gücləndirin.

8. Koordinasiya və Əməkdaşlığın Təkmilləşdirilməsi: Tənzimləyicilərin parçalanması: Müxtəlif tənzimləyici orqanlar arasında koordinasiyanın olmaması tənzimləyici bazada uyğunsuzluqlara və boşluqlara səbəb ola bilər.

Beynəlxalq səviyyədə fəaliyyət göstərən banklar yurisdiksiyalar üzrə fərqli tənzimləmə standartlarına görə çətinliklərlə üzləşə bilər.

Tövsiyələr:

Tənzimləyicilərin Uyğunlaşdırılması: Ardıcılıq və uyğunluğu təmin etmək üçün müxtəlif tənzimləyici orqanlar arasında qaydaların uyğunlaşdırılması istiqamətində çalışın.

Beynəlxalq əməkdaşlıq: Transsərhəd tənzimləmə problemlərini həll etmək üçün digər tənzimləyici orqanlarla beynəlxalq əməkdaşlığı və məlumat mübadiləsini gücləndirin.

1. Prudensial Tənzimləmələrin Gücləndirilməsi

Prudensial tənzimləmələr bankların maliyyə sabitliyini təmin etmək üçün vacibdir. Bu sahədə aşağıdakı tədbirlər görülməlidir:

Kapital Adekvatlığı Normativləri: Bankların kapital bazasının gücləndirilməsi üçün Basel III standartlarına uyğun kapital tələblərinin tətbiqi. Bu, bankların riskləri daha yaxşı idarə etməsinə və maliyyə problemlərinin qarşısının alınmasına kömək edəcək.

Likvidlik Tələbləri: Bankların likvidlik mövqelərini gücləndirmək üçün likvidlik əmsallarının müəyyən edilməsi və monitorinqi. Bu, bankların qısa müddətli öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətini artıracaq.[6]

Risk İdarəetmə Sistemləri: Bankların risk idarəetmə sistemlərinin gücləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi üçün normativ aktların və qaydaların təkmilləşdirilməsi.

2. Hesabatlılıq və Şəffaflığın Artırılması

Bankların maliyyə vəziyyəti barədə dəqiq və şəffaf məlumatlar təmin etmək üçün aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilməlidir:

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlara Uyğunlaşdırılması: Bankların maliyyə hesabatlarının beynəlxalq maliyyə hesabatı standartlarına (IFRS) uyğun olaraq tərtib edilməsi və açıqlanması.

Dövri Audit: Bankların dövrü olaraq müstəqil auditorlar tərəfindən yoxlanılması və nəticələrin ictimaiyyətə açıqlanması.

3. Müştəri Hüquqlarının Qorunması

Müştəri hüquqlarının qorunması və bank-müştəri münasibətlərinin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər:

Maliyyə Maarifləndirilməsi: Müştərilərin maliyyə biliklərinin artırılması və bank xidmətləri barədə məlumatlandırılması üçün təbliğat və təlim proqramlarının həyata keçirilməsi. Müştəri Şikayətlərinin Həlli Mexanizmləri: Müştəri şikayətlərinin sürətli və ədalətli həlli üçün xüsusi şikayət mexanizmlərinin və ombudsman qurumlarının yaradılması.

4. Texnoloji İnnovasiyalar və FinTech

Maliyyə texnologiyalarının inkişafı və bank sektoruna integrasiyasının təmin edilməsi üçün:

Rəqəmsal Bankçılığın İnkişafı: Rəqəmsal bank xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi və onlayn bankçılığın genişləndirilməsi üçün normativ-hüquqi baza yaradılması.

FinTech Şirkətləri ilə Əməkdaşlıq: FinTech şirkətlərinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi və onların bank sektoru ilə integrasiyası üçün uyğun hüquqi çərçivənin yaradılması.

5. Sistemik Risklərin İdarə Edilməsi

Sistemik risklərin idarə edilməsi və maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi üçün:

Mərkəzi Bankın Nəzarət Funksiyalarının Gücləndirilməsi: Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (ARMB) nəzarət və tənzimləmə funksiyalarının gücləndirilməsi və genişləndirilməsi.

Maliyyə Sabitliyi Şurasının Yaradılması: Bank sistemində potensial risklərin müəyyən

edilməsi və onların qarşısının alınması üçün Maliyyə Sabitliyi Şurasının yaradılması və fəaliyyətinin təmin edilməsi.

6. Antikorrupsiya Tədbirləri

Bank sektorunda korrupsiya və sui-istifadə hallarının qarşısının alınması üçün:

Etik Kodekslərin Hazırlanması və Tətbiqi: Bankların fəaliyyətində yüksək etik standartların tətbiq edilməsi və korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi.

Nəzarət Mexanizmlərinin Təkmilləşdirilməsi: Bankların daxili nəzarət və audit sistemlərinin gücləndirilməsi və effektivliyinin artırılması.

7. Beynəlxalq Əməkdaşlıq və Standartlara Uyğunluq

Beynəlxalq maliyyə institutları ilə əməkdaşlıq və beynəlxalq standartlara uyğunluğun təmin edilməsi üçün.[4]

Beynəlxalq Təcrübənin Öyrənilməsi: İnkişaf etmiş ölkələrin bank tənzimləmə təcrübələrinin öyrənilməsi və uyğunlaşdırılması.

Beynəlxalq Standartların Tətbiqi: Basel Komitəsi, Beynəlxalq Valyuta Fondu (IMF) və digər beynəlxalq təşkilatların tövsiyələrinə uyğun olaraq bank tənzimləməsinin təkmilləşdirilməsi.

Bu tədbirlər və islahatlar Azərbaycan Respublikasında bankların fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsinə və bank sektorunun sabitliyinin və səmərəliliyinin artırılmasına kömək edəcəkdir. Bu sahədə davamlı islahatlar və təkmilləşdirmə tədbirləri maliyyə sektorunun inkişafını və iqtisadi sabitliyi təmin edəcəkdir.

Sistemli bank böhranının başlanması ümumilikdə bank sektorunda qeyri-adi rol oynayan bir və ya bir neçə qurumun ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı əsas narahatlıqların yaranması ilə əlaqələndirilə bilər. Belə bankların uğursuzluğu sistemli bir fəlakətə səbəb ola bilər. Bank böhranları kapitalist iqtisadiyyatında ona xas olan qeyri-mütənasiblik və uyğunsuzluqlarla şərtlənən normal bir hadisədir. Bu ssenari daxilində bankda son illərdə sektor böhranlarının səbəblərini araşdıran araşdırma layihələrində artım var.[7]

Məlum olduğu kimi, 2008-ci il qlobal maliyyə böhranı Amerikada mənzil bazarı spekulyasiyası ilə başladı. Bundan əlavə, törəmə maliyyələşdirmə Alətlərin yaradılmasının məqsədlərindən biri risklərdən qorunmaq olsa da, onlar spekulya-

tiv xarakter daşıyır və onların bu məqsədlə istifadəsi sürətlə genişlənib. Bankların ipoteka "köpükünü" deflyasiya etmək üzrə hərəkətləri böhranı daha da gücləndirdi və real sektorda və dövlət iqtisadiyyatlarında qlobal tənəzzülə səbəb oldu. Bütün bunlar maliyyə bazarlarına inamın olmamasına və panikanın yayılmasına səbəb oldu. Amerikanın maliyyə sektorunda başlayan böhran sürətlə bütün inkişaf etmiş dünyanı və inkişaf etməkdə olan ölkələri əhatə etdi. ABŞ iqtisadiyyatının inkişaf edən tənəzzül meyilləri qlobal iqtisadi artıma təsir edən əsas amillərdən biridir. ABŞ-da tələbin azalması Avropanın ixracö-nümlü iqtisadiyyatlarında iqtisadi fəallığa əhəmiyyətli dərəcədə təsir edib. 2008-ci ildə Avrozonada faktiki iqtisadi artım tempi əvvəlki illə müqayisədə 0,8% və ya 1,8% aşağı olmuşdur. Kredit qaydalarının sərtləşdirilməsi və daşınmaz əmlak bazarı böhranı investisiyalara əhəmiyyətli dərəcədə zərərli təsir göstərmişdir.[11]

Maliyyə böhranının təsirlərinə qlobal maliyyə bazarında dəyişikliklər, neftin qiymətinin kəskin şəkildə düşməsi, bir sıra ölkələrdə iri bank və şirkətlərin müflisləşməsi, kütləvi işsizlik, qlobal iqtisadi durğunluq və nəticədə qlobal iqtisadiyyat daxildir. tənəzzül dövrünə qədəm qoyur.

Böhranın qarşısını almaq və onun vurduğu ziyanı azaltmaq üçün antiböhran tədbirləri həyata keçirilir və istehsalı bərpa etmək və bankları təhlükələrdən qorumaq üçün dünyanın əsas ölkələri tərəfindən maliyyə yardımı göstərilir.

Qlobal maliyyə böhranı Azərbaycanın maliyyə sistemində psixoloji təsir göstərərək, ölkənin maliyyə institutlarını öz siyasətlərini yenidən nəzərdən keçirməyə vadar edib. Sərt xarici iqlimə baxmayaraq, Azərbaycanın bank sektoru yaranan problemlər qarşısında dayanıqlılıq nümayiş etdirib.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı həyata keçirdiyi müxtəlif əməliyyatlar və siyasət tədbirləri ilə iqtisadi böhranların qarşısının alınmasında və iqtisadi inkişafın təşviqində mühüm rol oynayır. Bu kontekstdə Mərkəzi Bankın əsas funksiyaları və rolları bunlardır:

1. Pul siyasətinin həyata keçirilməsi İnflyasiyaya nəzarət

Mərkəzi Bank inflyasiyaya nəzarət etmək, iqtisadi sabitlik və artım üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən qiymət sabitliyini təmin etmək üçün pul siyasəti alətlərindən istifadə edir.

Pul kütləsinə və inflyasiya dərəcələrinə təsir etmək üçün faiz dərəcələrinin tənzimlənməsi, açıq bazar əməliyyatları və ehtiyat tələblərindən istifadə edilir.

Faiz dərəcəsinin idarə edilməsi

Benchmark faiz dərəcələrini təyin etməklə, Mərkəzi Bank bütün iqtisadiyyat üzrə borclanma və kredit faizlərinə təsir göstərir.

Aşağı faiz dərəcələri borc almağı ucuzlaşdırmaqla iqtisadi fəallığı stimullaşdırmağa bilər, yüksək faiz dərəcələri isə həddindən artıq istiləşən iqtisadiyyatı soyumağa kömək edə bilər.[3]

2. Maliyyə Sabitliyinin saxlanması

Bank Nəzarəti və Tənzimlənməsi

Mərkəzi Bank kommərşiya banklarının təhlükəsiz və sağlam işləməsini təmin etmək üçün onlara nəzarət edir və tənzimləyir.

Effektiv nəzarət bank uğursuzluqlarının və maliyyə böhranına səbəb ola biləcək sistem risklərinin qarşısını alır.

Likvidlik Təminatı

Maliyyə gərginliyi zamanı Mərkəzi Bank son instansiya kreditoru kimi mexanizmlər vasitəsilə banklara likvidlik təmin edə bilər.

Bu, bankların öz öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər likvidliyə malik olmasını təmin edir, bank əməliyyatlarının qarşısını alır və bank sistemə inamı qoruyur.

3. Xarici Valyuta və Valyuta İdarəetmə

Valyuta məzənnəsinin sabitliyi

Mərkəzi Bank milli valyuta olan Azərbaycan Manatını (AZN) sabitləşdirmək üçün məzənnəni idarə edir.

Alətlər: Valyuta bazarına müdaxilələr və valyuta ehtiyatlarının saxlanması.

Təsir: Sabit valyuta məzənnəsi inflyasiyanı idarə etməyə kömək edir və beynəlxalq ticarət və investisiya üçün proqnozlaşdırıla bilən mühit təmin edir.

4. İqtisadi artımın təşviqi

Kredit Qaydaları

Rol: Kreditin mövcudluğunu və dəyərini tənzimləməklə Mərkəzi Bank iqtisadi artıma təsir göstərə bilər. İqtisadi tənəzzüllər zamanı bankları daha çox kredit verməyə həvəsləndirmək investisiya və istehlakı stimullaşdırmağa, iqtisadi canlanma və artıma təkan verə bilər.

Maliyyə Bazarlarının İnkişafı

Rol: Mərkəzi Bank sabit tənzimləyici baza və infrastruktur təmin etməklə maliyyə bazarlarının

inkişafına kömək edə bilər. Yaxşı işləyən maliyyə bazarları kapitalın formalaşmasına, investisiyaya və iqtisadi artıma kömək edir.[12]

5. Siyasət Koordinasiyası və Məsləhətçi Rolu
Hökumətə məsləhət

Vəzifə: Mərkəzi Bank hökumətə iqtisadi siyasət və fiskal tədbirlərlə bağlı məsləhətlər verir. Koordinasiya olunmuş pul və fiskal siyasət effektiv iqtisadi idarəetmə və inkişaf üçün vacibdir.

Böhran İdarəetmə Koordinasiyası

Vəzifə: İqtisadi böhran zamanı Mərkəzi Bank fəvqəladə tədbirlər həyata keçirmək üçün digər maliyyə orqanları və institutları ilə əlaqələndirir. Effektiv koordinasiya iqtisadi böhranların təsirinə idarə etməyə və azaltmağa kömək edə bilər.

6. Tədqiqat və Məlumatların Təhlili

İqtisadi Tədqiqatlar

Siyasət qərarlarını məlumatlandırmaq üçün iqtisadi tədqiqat və təhlillərin aparılması.

Məlumata əsaslanan siyasətlərin iqtisadi sabitliyə və artıma nail olmaqda daha effektiv olma ehtimalı yüksəkdir.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının əməliyyatlarına dair nümunələr

İnflyasiyanın hədəflənməsi

İcra: Mərkəzi Bank qiymət sabitliyini təmin etmək üçün konkret inflyasiya dərəcəsinə hədəfləyir. Valyutanın alıcılıq qabiliyyətini qorumağa kömək edir və sabit iqtisadi mühiti təmin edir.

Valyuta müdaxilələri

İcra: Milli valyutaya dəstək məqsədilə valyuta bazarına müdaxilə. İqtisadiyyatda sabitliyi poza biləcək məzənnədə həddindən artıq dəyişkənliyin qarşısını alır.

Bank sektoruna dəstək

İcra: Likvidlik dəstəyinin göstərilməsi və bankların prudensial qaydalara əməl etməsinin təmin edilməsi. İqtisadi tənəzzüllər zamanı mühüm əhəmiyyət kəsb edən bank sektorunda sabitliyi və inamı qoruyur.

Nəticə

Azərbaycan Mərkəzi Bankı həm iqtisadi böhranların qarşısının alınmasında, həm də iqtisadi inkişafın təşviqində mühüm rol oynayır. Səmərəli pul siyasəti, maliyyə sabitliyi tədbirləri, məzənnənin idarə edilməsi və məsləhətçi rollar vasitəsilə Mərkəzi Bank iqtisadi tənəzzül risklərini azalda və davamlı iqtisadi artım üçün zəmin

yarada bilər. Davamlı uyğunlaşma və qabaqcıl siyasət tədbirləri Azərbaycanın iqtisadi mənzərəsindəki çağırışlar və imkanları idarə etmək üçün vacibdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Abbasbeyli M.A. Bank fəaliyyətinə nəzarət sistemi: xarici təcrübə və Azərbaycan modeli // Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri Yanvar-Mart 2014 s.82-90

2. Abbasbeyli M.A. Bank fəaliyyətində pul siyasətinin təhlili və qiymətləndirilməsinin konseptual əsasları. 2015. № 4. 14-21

3. Monetar siyasətin tətbiqində məqsəd və vəzifələr// AMEA-nın xəbərləri. 2015. - № 4. 90-95 s.

4. Məmmədov Z.F. Bank sistemində dayanıqlılığın definisiyası. Kooperasiya. № 4(39). 2015. 106-111 s.

5. Məmmədov Z.F. Bank sistemində islahatların gücləndirilməsində böhranın təsiri. Qanun № 3(257). 2016.

6. Məmmədov Z.F. Bank sistemində dayanıqlılığın tənzimlənməsi: metodları və monitoring usulları. Kooperasiya. № 1(40). 2016.

7. Məmmədov Z.F. Azərbaycanda maliyyə bazarlarına nəzarət sistemində struktur dəyişikliklər". SDU13-14 oktyabr 2016.

8. İsayev A. Azərbaycan Respublikası qanunları əsasında bankların yaradılmasının nəzəri və praktiki aspektləri. «Qanun» jurnalı, № 02, 2006., səh. 41-46.

9. «Banklar haqqında» Azərbaycan Respublikasının 16 yanvar 2004-cü il tarixli Qanunu.

10. Андрюшин С.А. Банковские системы Великобритании, Франции и Германии: история и современность / Очерки. — М.:ИЭ РАН.2008. 150 с;

11. Аббасбейли М.А. Модернизации финансового надзора и регулирования: мировой опыт и актуальные тенденции. Экономика и управление: проблемы и решения. 2016. - № 5 (53). 168- 176.

12. Аббасбейли М.А. Модернизация банковского сектора Турции в условиях глобальной экономике // III Международная научно-практическая конференция «Финансовые рынки Европы и России».Тема 2012 года: «Устойчивость национальных финансовых систем: поиск новых подходов» 18- 19 апреля 2013 года.

Elmin Nemat oglu MUSTAFAYEV

Western Caspian University

E-mail: elminmustafayev281@gmail.com

ISSUES OF IMPROVING THE MECHANISM OF LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF BANKS IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Abstract

Improving the legal regulation of banks in the Republic of Azerbaijan requires a multifaceted approach that addresses outdated legislation, improves supervisory frameworks, strengthens corporate governance, and promotes consumer protection. By modernizing regulatory frameworks, embracing technological advances, promoting financial inclusion, and strengthening coordination among regulatory authorities, Azerbaijan can build a more robust, comprehensive, and efficient banking system. Continuous adaptation and proactive measures are essential to meet the evolving challenges and opportunities in the banking sector. Improving the mechanism of legal regulation of banks' activities in the Republic of Azerbaijan is important for ensuring financial stability, stimulating economic growth, and protecting consumers.

Keywords: Legal regulation, Finance, Economic growth, Corporate, Banking sector

Эльмин Немат оглу МУСТАФАЙЕВ
Университет Западного Каспия
E-mail: elminmustafayev281@gmail.com

**ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА ПРАВОВОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ
РЕСПУБЛИКЕ**

Резюме

Совершенствование правового регулирования банков в Азербайджанской Республике требует многогранного подхода, направленного на устранение устаревшего законодательства, совершенствование системы надзора, усиление корпоративного управления и содействие защите потребителей. Модернизируя нормативно-правовую базу, используя технологические достижения, продвигая финансовую доступность и усиливая координацию между регулирующими органами, Азербайджан может построить более надежную, комплексную и эффективную банковскую систему. Непрерывная адаптация и активные меры необходимы для решения возникающих проблем и возможностей в банковском секторе. Совершенствование механизма правового регулирования деятельности банков в Азербайджанской Республике важно для обеспечения финансовой стабильности, стимулирования экономического роста и защиты потребителей.

Ключевые слова: Правовое регулирование, Финансы, Экономический рост, Корпоративный, Банковский сектор